

*literary or show-business people*); -ery, e. g. **nosh** + **-ery** → **noshery** (*a restaurant, a snack-bar*); -ette, e. g. **bimbo** + **-ette** → **bimbette** (*an adolescent or teenager*); -ful, e. g. **ear** + **-ful** → **earful** (*as much as one is able to hear or can tolerate hearing; a strong and often lengthy reprimand*); -ine, e. g. **gonger** + **-ine** → **gongerine** (*opium, an opium pipe*); -ski/-sky, e. g. **butt-in** + **-sky** → **buttinsky** (*someone who butts in, an intruder*); -fy, e. g. **yuppie** + **-fy** → **yuppify** (*to change (an area, building, clothing etc.) so as to be characteristic of suitable to yuppies*).

**Conclusions and prospects of further investigation in the outlined field.** Thus, affixation is considered one of the most productive ways of word-building in English and American slang. More slang units are formed by means of suffixation than by prefixation. Suffixes used to form new slangisms may be typical of the literary standard or of slang word-building. They may bear the semantics of their own or just serve as intensifiers of the meaning of the root morpheme or the stem. There are a lot of analogous formations among slang derivatives. The productivity of different slang suffixes varies.

#### **Literature**

1. Беляева Т. М. Нестандартная лексика английского языка / Т. М. Беляева, В. А. Хомяков. – Л., 1985. – 144 с.

2. Новикова Е. И. Семантические и словообразовательные особенности нестандартной лексики австралийского варианта английского языка (на материале сленгизмов – имён лица) : автореф. дисс. на соискание ученой степени канд. филол. наук : спец. 10.02.04 «Германские языки» / Е. И. Новикова. – Киев, 1988. – 18 с.

3. Salinger J. D. The catcher in the rye / J. D. Salinger / Дж. Д. Селінджер. – К. : Т-во «Знання», 1999. – 276 с.

4. Ayto J. The Oxford Dictionary of Modern Slang / J. Ayto, J. Simpson. – Oxford : Oxford University Press, 1996. – 306 p.

#### **Капніна Г.**

*– кандидат педагогічних наук, доцент кафедри германської та слов'янської філології Донбаського державного педагогічного університету*

**УДК 811.112.237**

#### **СЛОВОТВОРЧІ МОДЕЛІ КОЛОРОНІМІВ У НІМЕЦЬКІЙ МОВІ**

*У статті здійснено спробу виокремити словотворчі моделі, за допомогою яких утворюються колороніми в німецькій мові: кореневі, суфіксальні моделі, моделі складання основ, моделі-словосполучення. Кожну з виділених моделей охарактеризовано щодо потенційної можливості утворювати нові колоронайменування, тобто, умовної відкритості чи закритості.*

Усі названі моделі проілюстровано прикладами колороназв, які активно функціонують у сучасній німецькій мові.

**Ключові слова:** колоронім, колоронайменування, колірна лексика, способи словотворення колоронімів, словотворча модель, відкрита модель, закрита модель, німецька мова.

**Капнина Г.**

– кандидат педагогических наук, доцент кафедры германской и славянской филологии Донбасского государственного педагогического университета

### **СЛОВООБРАЗОВАТЕЛЬНЫЕ МОДЕЛИ КОЛОРОНИМОВ В НЕМЕЦКОМ ЯЗЫКЕ**

В статье предпринята попытка выделить словообразовательные модели, с помощью которых образуются колоронимы в немецком языке: корневые, суффиксальные модели, модели сложения основ, модели-словосочетания. Каждая из выделенных моделей охарактеризована касательно потенциальной возможности образовывать новые колоронаименования, то есть, условной открытости или закрытости. Все названные модели проиллюстрированы примерами колороназваний, которые активно функционируют в современном немецком языке.

**Ключевые слова:** колороним, колоронаименования, цветовая лексика, способы словообразования колоронимов, словообразовательная модель, открытая модель, закрытая модель, немецкий язык.

**Капнина Н.**

– Candidate of Science (Theory of Education), Associate Professor, Department of Germanic and Slavonic Linguistics, Donbas State Teachers' Training University

### **COLOR NAMES WORD-FORMATIVE MODELS IN THE GERMAN LANGUAGE**

The article presents the word-forming models according to which the German color names are derived: 1. **Primary (or root) models.** Thanks to these models the one-root adjectives defining colors originated in the German language. Such color names can be divided into several groups: a) **principal** b) **non-principal** color names. 2. **Suffix models.** Such a way of derivation is characteristic of a small and almost closed group of the color names with the main suffixes: **-lich –ig**. 3. **Stem-composition models:** a) **intensifier-words**, which should be divided into **stylistically neutral: dunkel-, hell-, matt-, and appellative fahl-, glüh-, samt-, zart-;** b) **nouns and adjectives**, which call up in speaker's mind a distinct color association. They can be divided into

*neutral and color name itself, which joins to another color name; c) component -farbe, -farbig. 4. Word-combination models.*

*Key words: color names, German language, word-forming models.*

**Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями.** Зорове сприйняття навколишнього світу є одним з найважливіших джерел інформації для людини. Існує безліч спроб пояснити природу кольору, процесу його сприйняття та розрізнення. Одна з основних характеристик кольору – властивість передавати певні національні особливості у залежності від культури, традицій та звичаїв народу. То ж природним є той факт, що в останні роки колір цікавить учених передусім не як фізична, а як психофізична, культурологічна, історична і, врешті, лінгвістична категорія.

Колороніми, які функціонують у тій чи іншій мові, утворюють так звану лінгвокольорову систему, тобто систему кольоронайменувань, що реалізується у мові в формі колоронімів з великою кількістю значень і смислів [3, с. 102]. Лінгвокольорова система – це складне явище, якому властиві центральна та периферійна зони, макрополя та мікрополя тощо. До цієї системи входять не тільки основні і похідні колоронайменування, а й експресивно забарвлені, стилістично насичені прикметники на позначення кольору.

Аналіз теоретичного матеріалу, присвяченого вивченню проблеми колоропозначень, доводить, що у сучасному мовознавстві існує декілька концепцій лінгвістики кольору, які протягом багатьох десятиріч вибудовувались видатними ученими, при чому не виключно мовознавцями.

Пізнати і дослідити колір намагались протягом минулих сторіч Аристотель, Леонардо да Вінчі, Гете. Їх роботи стали підґрунтям для подальших фундаментальних теоретичних праць, присвячених вивченню проблем кольоровизначення: це роботи Б. Берліна та П. Кея, О. Василевича, А. Вежбицької, В. Кульпіної, М. Фоміної та інших.

Лінгвокольорова система та її елементи – предмет досліджень таких німецьких мовознавців: Е. Віттмерс, К.-Д. Людвіг, М. Пфютце, Е. Розен.

Утім, більшість сучасних наукових досліджень кольоронайменувань присвячені аналізу лінгвокультурного феномену колоронімів (М. Алефіренко, Н. Арутюнова, І. Левонтіна, Ю. Степанов, Н. Сукаленко.), а також компаративній характеристиці

лексем на позначення кольору різних мовних систем (І. Гавриляк, О. Зубач, Н. Кулик, О. Огуй, Ю. Ус).

**Формулювання цілей статті (постановка завдання).** Мета статті – виокремити словотворчі моделі, за допомогою яких утворюються колороніми в німецькій мові: кореневі, суфіксальні моделі, моделі складання основ, моделі-словосполучення. Кожну з виділених моделей охарактеризувати щодо потенційної можливості утворювати нові колоронайменування, тобто, умовної відкритості чи закритості. Усі названі моделі проілюструвати прикладами колороназв, які активно функціонують у сучасній німецькій мові.

**Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів.** Існує безліч визначень термінів колоропозначення, колороназва, колоронім тощо. Українська дослідниця І. Ковальська [1] трактує як лексеми, денотативним значенням яких є ознака кольору.

Натомість Д. Полякова у своїй ґрунтовній роботі, присвяченій лінгвокультурологічному ракурсу досліджень колоронімів, розширює попереднє визначення таким чином: до колоронайменувань належать окремі лексеми, словосполучення, терміни, ідіоматичні вирази, за допомогою яких передається семантика кольорів або їх [2, с. 10]. Цікаво, що структура лінгвокольорової системи, на думку російської дослідниці, складається аж з п'яти умовних рівнів, до яких включено не тільки активно використовувані у мові колороніми, а й їх застарілі, мало вживані варіанти, також спеціальні колороніми, які застосовуються в складі термінів у різних сферах професійної діяльності.

Сьогодні колороніми вивчаються, здебільшого, у семантичній площині. Так, розрізняють базові кольори (тобто, одиниці на позначення кольору первинної номінації) та похідні (семантично вмотивовані одиниці вторинної номінації, що надають предметові кольорову характеристику, беручи за основу його подібність з предметами та об'єктами навколишньої дійсності).

Однак, іноді для того, щоб передати насиченість, інтенсивність кольору, використання самого тільки базового чи похідного колоронайменування недостатньо. Так, в українській мові, в залежності від жанру, стилю, типу тексту можемо зустріти такі утворені різними словотворчими способами колоронайменування прикметника **синій**: *синенький, синісінький, синесенький, синюватий, синюшний, темно-синій, яскраво-синій, густо-синій, блідо-синій, блакитно-синій, чорно-синій, небесно-синій, волошково-синій, волошковий,*

*васильковий, індиговий, ультрамариновий, сапфіровий, електрик.* Звісно, цей перелік – далеко неповний!

Як бачимо, за допомогою певних суфіксів, складання основ, порівнянь можна значно розширити пласт колірної лексики. Утім, аналіз наукових джерел доводить, що в існуючих лінгвістичних розробках питання словотворення колоронайменувань розкрито недостатньо глибоко. Саме цьому ракурсу колородосліджень буде приділено увагу у даній роботі.

Відомо, що кожній мові властивий свій арсенал словотворчих засобів. Є логічним, що окремі моделі, за якими утворюються нові прикметники з семантикою кольору в українській мові, не застосовуються в процесі словотворення німецької мови.

Проаналізувавши численні наукові розробки, присвячені семантиці, структурі, формі колірної лексики, вважаємо за доцільне виокремити наступні словотворчі моделі, за допомогою яких утворюються колороніми в німецькій мові:

**1. Кореневі моделі.** Завдяки таким моделям в німецькій мові з'явилися прикметники на позначення кольору, що є однокореневими словами. Такі колоронайменування доцільно розділити на:

а) **основні** (в німецькій мові це – одинадцять колороназв *weiß, schwarz, grau, rot, gelb, blau, grün, orange, lila, braun, rosa*);

б) **неосновні**, які, у свою чергу, складаються з **колоронімів іншомовного походження** (*crème, indigo, pink*) та **колоронімів вторинної номінації**, що утворилися у результаті ад'єктивізації іменника з чіткою колірною семантикою (*lavendel, mint, sand*).

**2. Суфіксальні моделі.** У такий спосіб утворилася досить нечисленна і практично вже закрита група колороназв з суфіксами, найуживанішими серед яких є суфікси **-lich** (*bräunlich, schwärzlich, grünlich*) та **-ig** (*rosig*). Ці моделі є відносно закритими, тобто, нові лексеми, утворені таким чином, з'являються у німецькій мові дуже рідко;

**3. Моделі складання основ.** Внаслідок використання цих моделей словниковий запас німецької мови поповнюється колоронімами, що утворюються методом складання двох чи більше основ. Це – відкриті моделі. Лексеми, що утворюються за такою аналогією, постійно поповнюють пласт колірної лексики німецької мови. Однією зі словотворчих основ означених моделей виступають:

а) **слова-інтенсифікатори**, які слід розділити на **стилістично-нейтральні** **dunkel-, hell-, matt-**, (*dunkelrot, hellgrau, mattgrün*) та

емоційно-забарвлені *fahl-, glüh-, samt-, zart-* (*fahlschwarz, glührot, samtorange, zartrosa*);

б) іменники або прикметники, які викликають у мовця чітку колірну асоціацію. Їх розподіл на нейтральні (*himmelblau, narzissengelb, sapfirblau*) та експресивні (*altrosa, babyrosa, königsblau*) вважаємо також доцільним;

в) безпосередньо колороназва, яка доєднується до ще однієї колоронімації (*gelbgrün, rotbraun, schwarzgrau*);

г) компонент *-farbe, -farbig* (*himbeerfarbig, maisfarbe, salatfarbe*).

Додамо, що саме ці моделі є у сучасній німецькій мові найбільш продуктивними. Саме вони, з одного боку, відповідають традиціям словотвору німецької мови, а з іншого – враховують сучасні тенденції утворення нових лексем, що позначають відтінки кольору у німецькій мові.

4. **Моделі-словосполучення**, які (*gold matt, nachts leuchtend, schmutzig weiß*). Ці моделі не є власне словотворчими, адже складаються з декількох окремих слів. Вважаємо за доцільне називати їх у даному переліку тому, що за своєю суттю вони дублюють моделі складання основ, але, на відміну від них, зафіксовані у друкованих джерелах не як одне слово, а як дві окремі лексеми. Подібні моделі є найбільш відкритими у порівнянні з іншими. Важко перелічити усі потенційні колороназви, що можна утворити у такий спосіб.

Як показують наведені у статті приклади, колороніми – потужний засіб характеристики людей, явищ, об'єктів навколишньої дійсності. За допомогою влучно підібраних колоронайменувань, здебільшого, таких, що набули певних нюансів та відтінків значень (*dämmerblau, giftgrün, kochrot, staubgrau*), а не є простою констатацією факту забарвлення предмету (*blau, rot, schwarz*), мовець може застосовувати образні порівняння та підкреслювати деталі зображуваних об'єктів.

**Висновки з дослідження й перспективи подальших розвідок у цьому напрямку.** Отже, у результаті аналізу способів словотворення колоронімів у німецькій мові було виокремлено наступні словотворчі моделі, за якими утворились чи утворюються прикметники з семантикою кольору: кореневі моделі, суфіксальні моделі, моделі складання основ, моделі-словосполучення.

Колірна лексика – перспективний напрямок лінгвістичних студій, окремі з яких варто присвятити контрастивному вивченню словотворчих моделей української та німецької мов.

***Література***

1. Ковальська І. В. Колористика як перекладознавча проблема (на матеріалі українських і англійських художніх текстів) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.16 «Перекладознавство» / І. В. Ковальська. – К. : КНУ ім. Т. Шевченка, 2001. – 19 с.

2. Полякова Д. Н. Лингвокультурологический анализ колоронимов в составе профессионально маркированных единиц : автореф. дисс. на соискание уч. степени канд. филол. наук / Д. Н. Полякова. – Челябинск, 2009. – 19 с.

3. Полякова Д. Н. Структура лингвоцветовой системы и критерии её определения (в русском, английском и немецком языках) / Д. Н. Полякова // Вестник Челябинского государственного университета. – Вып. 11. – 2011. – С. 102–104.